

CURS ACADÈMIC: 2002-2003

Llicenciatura: COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

Curs: 4º

**Assignatura: TEORÍA I TÈCNICA DE LA PRODUCCIÓ I LA
DIRECCIÓ CINEMATogrÀFICA**

Codi: 20790 (T)

Crèdits: 10

Semestre: 1º

Professorat:

Teoria: JOSEP M. CATALÀ

Practiques: MARTA SELVA

LUDOVICO LONGHI

OBJECTIUS:

En el camp de l'audiovisual contemporani, els límits del qual s'expandeixen constantment per mitjà les noves tecnologies, el cinema s'ha convertit en el referent obligat per a una estètica humanista de les imatges. Si be ningú discuteix que el cinema es un art industrial, convé recordar que amb ell es la indústria la que esdevé art i no a la inversa, com en altres casos. El cinema per tant, sols pot tenir sentit com a pràctica artística sorgida d'una activitat industrial, mentre que el perd del tot quan se'l considera un producte simplement industrial com qualsevol altre. Es per això que l'objectiu d'aquesta assignatura no serà tant l'aprenentatge mecànic de determinades pràctiques estandarditzades, com la comprensió de la necessitat artística del cinema, amb la certesa que aquesta conscienciació servirà de base per a un coneixement del mitjà que permetrà l'alumne afrontar qualsevol demanda, ja sigui expressiva o professional, de manera a la vegada creativa i eficaç.

TEMARI

Primera part

1. Generalitats

1.1. Característiques generals de l'assignatura

1.2. La teoria i la pràctica.

1.2.1 Formes d'afrontar un film

1.3 Del cine llengua al cine forma

1.3.1 La dimensió comunicativa de l'estil

1.3.2 De l'articulació de fragments a la construcció del espai fílmic

1.4 La direcció cinematogràfica com a pràctica reflexiva

1.4.1 L'ofici de dirigir

1.4.2 Característiques i especificacions de la narració cinematogràfica

1.5 La figura del director i la seva relació amb les tècniques i els oficis cinematogràfics.

1.6 El cinema entre el pensament i l'acció

1.6.1 Més enllà de la política d'autor

2. La preparació del rodatge

2.1 La lectura cinematogràfica del text: tècniques de l'adaptació i l'ús del guió

2.2 El film com a reflexió

2.2.1 Les relacions director-productor

2.2.2 La planificació del rodatge

2.2.3 El mecanisme cinematogràfic

2.3 La realitat com a recurs dramàtic

2.3.1 Localitzacions

2.3.2 Tipus i personatges

2.3.3 Actuació

2.4 La construcció dels escenaris

2.4.1 Direcció artística

2.4.2 Decorats i vestuari

2.4.3 Trucs i maquetes

2.4.4 Escenaris virtuals

2.5 El grau zero de l'escriptura cinematogràfica

2.5.1 Sistemes funcionals de rodatge (l'antesala de l'estil)

2.5.2 Neoclassicisme: el sistema de pla mestre (*master shoot*)

2.5.3 Seqüencialitat: el flux neorrealista

2.5.4 Repetició: pragmatisme creatiu

3. L'escena cinematogràfica

3.1 L'escena teatral i l'escena cinematogràfica

3.1.1 Cinema i teatre, una història de malentesos

3.1.2 L'escena cinematogràfica com a unitat de rodatge

3.1.3 La reflexió escenogràfica com a nucli de la construcció dramàtica del cinema

3.2 La acció real convertida en forma escènica prèvia

3.3 La construcció cinematogràfica de la forma escènica

- 3.3.1 Estils de posada en escena
- 3.3.2 La imatge dramàtica
- 3.3.3 Els límits de l'escena: espacials (de rodatge); temporals (de percepció).
- 3.3.4 Escenes, sub-escenes i escenes paral·leles

4. El sistema de vectors

4.1 Del concepte de pla al concepte de vector

- 4.1.1 Plans i vectors
- 4.1.2 La construcció de la imatge dramàtica: la intencionalitat del vector
- 4.1.3 Organització espacial-temporal de l'acció dramàtica
- 4.1.4 La formalització de les accions, les idees i les emocions

4.2 Vectors visuals

- 4.2.1 Regles dels vectors
- 4.2.2 Vectors interns (dins de camp)
- 4.2.3 Vectors externs (fora de camp)

4.3 L'espai del pla

- 4.3.1 Límits espacials i conceptuals

4.4 Moviments

- 4.4.1 Externs (de camera)
- 4.4.2 Interns (personatges i accions)

4.5 Tensions

- 4.5.1 Externes
- 4.5.2 Internes
- 4.5.3 Objectivitat i subjectivitat en el pla

4.6 Posicions de camera

- 4.6.1 La camera com a vertebradora de l'espai fílmic

5. La composició de la imatge

5.1 Funció, característiques i potencialitats de l'enquadrament

5.2 Estètica de l'òptica

- 5.2.1 Valors proxèmics: la distància de la mirada
- 5.2.2 Espai mecànic i espai fluid: les funcions del zoom

5.2 Valors plàstics de la composició

- 5.2.1 Cinema i pintura
- 5.2.2 Estètica dels diferents formats cinematogràfics

5.3 La profunditat de camp

- 5.3.1 Profunditat de camp i y posada en escena

5.4 Els límits de l'enquadrament

- 5.4.1 El valor dramàtic del fora de camp
- 5.4.2 Tècniques de disposició escènica

5.5 La creació del punt de vista

6. La seqüència cinematogràfica

6.1 Concepte i característiques de la seqüència

- 6.1.1 L'espai de la narració en front de l'espai del drama

6.2 El temps en el cinema

- 6.2.1 La gestió del temps escènic i del temps seqüencial
- 6.2.2 El temps intern i el temps extern
- 6.2.3 Concepte de ritme i melodia cinematogràfics

6.3 Del pla escena al pla seqüència

Segona part

7. Els processos de muntatge cinematogràfic

7.1 El muntatge de l'escena: procés constructivista del raccord

7.1.1 L'espai lineal, contrastat i per blocs

7.1.2 L'espai rítmic, accelerat o pausat

7.2.1 El funcionament dinàmic i dramàtic dels vectors: espai, temps i emoció

7.3 Formes d'enllaç escènic: del cinema mecànic al cine fluid

7.3.1 Muntatge de l'espai

7.3.2 Muntatge del temps

7.3.3 Muntatge del so

7.4 El muntatge de la seqüència: procés temporal de l'el.lipsis

7.4.1 Formes estructurals de la narració: l'arquitectura seqüencial

7.4.2 De la posada en escena a la posada en narració

7.5 Formes d'enllaç seqüencial

7.5.1 Enllaços formals

7.5.2 Enllaços conceptuals

7.5.3 La seqüència com a espai i com a temps

7.6 Tècniques de construcció de la continuïtat cinematogràfica

7.7 L'el.lipsis com a fonament del relat cinematogràfic

8. El so al cinema

7.1 Del so a la música

7.2 L'escena sonora i l'escena visual

7.2.1 So diegètic i extradiegètic

7.2.2 Formes i moviments del so

7.3 El so com a modulador del temps escènic

7.3.1 So sincrònic i asincronia

7.4 Tipus de so

7.4.1 Diàlegs

7.4.2 La veu en off

7.4.2 Música

7.4.3 Efectes sonors

7.5 Tècniques de so

7.6 Elements generals de l'ús de la música al cinema

9. La llum i el color

8.1 L'uso expressiu de la llum

8.1.1 La creació lumínica de vectors dramàtics

8.2 L'assimilació cinematogràfica de la herència pictòrica

8.3 Estils d'il·luminació

8.4 Tècniques de il·luminació

8.4.1 El control de la llum

8.4.2 El processament de la llum: emulsions i laboratori

8.6 Teories del color

Bibliografia

Bàsica

- BORDWELL, David: EL CINE DE EISENSTEIN. Paidós, Barcelona, 1999.
CATALÀ DOMÈNECH, Josep M.: LA PUESTA EN IMÁGENES: Conceptos de dirección cinematográfica, Barcelona, Paidós, 2001.
CÓMO ESCRIBIR DIÁLOGOS, Barcelona, Alba Editorial, 2001.
BRESSION, Robert: NOTAS SOBRE EL CINEMATÓGRAFO, Madrid, Ardora, 1997.

Bibliografia complementària

- ALMENDROS, Néstor: DIAS DE UNA CAMARA. Barcelona, Seix Barral, 1983.
ALTON, John: PAINTING WITH LIGHT. University of California Press, Londres, 1995.
ARIJON, Daniel: GRAMATICA DEL LENGUAJE AUDIOVISUAL. Escuela de Cine y Video, Andoain, 1988.
AUMONT, J. et. alt.: ESTETICA DEL CINE. Paidós, Barcelona, 1983.
AUMONT, Jacques: EL OJO INTERMINABLE. Paidós, Barcelona, 1997.
AUMONT, Jacques: EL ROSTRO EN EL CINE. Paidós, Barcelona, 1998.
BAZIN, Andre: ¿QUÉ ES EL CINE?, Rialp, Madrid, 1966.
BORDWELL, D. y THOMPSON, K.: EL ARTE CINEMATOGRAFICO. Barcelona, Paidós 1995.
BORDWELL, David: EL CINE DE EISENSTEIN. Paidós, Barcelona, 1999.
BRESSION, Robert: NOTAS SOBRE EL CINEMATÓGRAFO, Madrid, Ardora, 1997.
CABEZÓN, Luis A. y Gómez-Urdá, Félix G.: LA PRODUCCIÓN CINEMATOGRAFICA. Cátedra, Madrid, 1999.
CHION, Michel: EL CINE Y SUS OFICIOS. Cátedra, Madrid, 1992.
CHION, Michel: LA MÚSICA EN EL CINE. Paidós, Barcelona, 1997.
CHION, Michel: EL SONIDO: MÚSICA, CINE, LITERATURA. Paidós, Barcelona, 1999.
EISENSTEIN, S.M.: EL SENTIDO DEL CINE. Siglo XXI, Buenos Aires, 1974.
EISENSTEIN, S.M.: REFLEXIONES DE UN CINEASTA. Lumen, Barcelona, 1990.
FELMAN, Simón: EL DIRECTOR DE CINE. Gedisa, Barcelona, 1996.
JURGENSON, S. y BRUNET, S.: LA PRACTICA DEL MONTAJE. Gedisa, Barcelona, 1992.
KATZ, Steven D.: PLANO A PLANO, DE LA IDEA A LA PANTALLA, Madrid, Plot, 2000
KATZ, Steven D.: RODANDO LA PLANIFICACIÓN DE SECUENCIAS, Madrid, Plot, 2000
MCGRATH, Declan: MONTAJE & POSTPRODUCCIÓN, Barcelona, Océano, 2001.
MIRALLES, Alberto: DIRECCIÓN DE ACTORES EN CINE, Madrid, Cátedra, 2000.
MITRY, Jean: ESTETICA Y PSICOLOGIA DEL CINE. Siglo XXI de España editores, S.A., Madrid, 1978.
NICHOLS, BILL: LA REPRESENTACIÓN DE LA REALIDAD. Paidós, Barcelona, 1997.
NIETO, José: MÚSICA PARA LA IMAGEN, Madrid, SGAE, 1996.
NIZHNY: LECCIONES DE CINE DE EISENSTEIN. Seix Barral, Barcelona, 1970.
NYKVIST, SVEN: CULTO A LA LUZ, Madrid, Ediciones del Imán, 1997.
SANCHEZ-BIOSCA, Vicente: TEORIA DEL MONTAJE CINEMATOGRAFICO. Textos FilMOTECA, Valencia, 1991.
TARKOVSKY, Andrey: ESCULPIR EN EL TIEMPO. Rialp, Madrid, 1991
TRUFFAUT, F.: EL CINE SEGUN HITCHCOCK. Madrid, Alianza editorial, 1985.
VILA, Santiago: LA ESCENOGRAFÍA. Cátedra, Madrid, 1997.
VILLAIN, Dominique: EL ENCUADRE CINEMATOGRAFICO. Paidós, Barcelona, 1997.
VILLAIN, Dominique: EL MONTAJE. Cátedra, Madrid, 1994.

METODOLOGIA DOCENT

METODOLOGIA DOCENT

TEORIA:

Les classes de teoria, convenientment il·lustrades, seran primordialment de caire magistral, però aniran encaminades a subministrar als alumnes una sèrie de eines conceptuals destinades a facilitar-los la seva capacitat de pensar les pràctiques, a la vegada que prepararan la seva imaginació per tal de que puguin enfrontar-se a expressions audiovisuals de qualsevol tipus, encara que el curs farà èmfasi en la ficció. A més a més de les sessions de caire magistrals, es proposaran una sèrie de jornades dedicades al estudi de la obra d'una sèrie de directors i directores, durant les quals la classe discutirà en profunditat alguna de les seva obres.

PRÀCTIQUES:

Les pràctiques d'aquesta assignatura, a més a mes de permetre un primer contacte amb el funcionament de les diferents tècniques cinematogràfiques, constituïran un banc de proves de les possibles inquietuds despertades en els alumnes durant l'exposició teòrica. Constaran de dues parts. En una d'elles, els alumnes, amb el professor de pràctiques corresponent, efectuaran un exercici que es durà a terme al llarg del curs. L'assistència en aquest cas serà del tot obligatòria: la no assistència continuada elimina la possibilitat de presentar-se a la resta de proves. La segona part, consistirà en un "autoretrat" audiovisual de 1 minut de duració amb el que s'haurà de demostrar la capacitat creativa a l'àmbit de la assignatura.

SISTEMA D'AVUACIÓ:

Per a superar la part teòrica de l'assignatura, els alumnes podran escollir entre l'examen final o presentar un treball teòric sobre la obra de un director o una directora de la seva elecció, però que sigui anterior a 1980. Per tal de poder acollir-se a la modalitat de treball s'haurà d'haver assistit a classe amb regularitat i haver participat als debats. Referent a la part pràctica, la assistència a les sessions conjuntes seran, com s'ha dit, obligatòries i, a més a més, cada alumne haurà de lliurar a fi de curs l'exercici corresponent. El control de la assignatura s'efectuarà mitjançant la avaluació combinada de tres elements: les pràctiques (40%), el treball teòric (40%) i la participació als debat, tutories i sessions especials (20%).